Førsteblad Emne no 12 — 1.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. Gamal engkultur — Fylke: Sör Trondelag.

Tilleggsspørsmålnr. — Herad: Vinje

Emne: Gamal eng kultur — Bygdelag: Hemne

Oppskr. av: Guri Lomundal — Gard: Vosslia

(adresse): Vossli brevhus S. Tr. — G.nr. 125 Br.nr. 25

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

76 aar. Husmor

SVAR

1) Dyrka mark er og har vorre kalle aaker eller fraueng. Tjukkeng er og vanleg. Grovfor var først og mimest bruka om eng som var aaker aare før og som gav gfott stift gras. Nyekkeu vart og er det kalla enno. Men etter att det er vorte vanleg med aa saa-ti Klöver og timotei bli det og nemnt for grovfor. Elleot er det no over 60 aar sia det vart vanleg aa saa-ti iallfald nokka eng. Fraueng som ikkje bli ti-saad men bele frauå, kan gje eit uvanleg fint og drykt for. Slikt kallar vi fin-for. Men ikkje smaafor. Det siste kjem bere froa udyrka eng. Den udyrka enga som laag innom marka-utgaln (Tjukkl.) vart kalla og er enno kalla smaaeng, smoaeng sloat. Höye smoahöy. Markaslaatt er alt ein lyt utom utgalan etter, anten ein fora ha det ti ei höybu eller sett det i stakk, sommo anten. Det er bla-for eller myreng. Ein sat bla i smoa-enga kallast „Sau-sprenn" og er rekna for godt for men veks alder pra myr. Lyt prøv aa skriv det opp att! Sau-sprenn det saueen et lait han mest sprikk!

6008

1) Stuttaarv har eg alder sett, anda eg har vore med aa fora i all slags bratt og steinott eng. Nemningsbruken for markaslaat var bu-slett, med höyjbu og stakkslett. Buslett er best. Men er stakken rett "trödd" kan höyje gjeri seg utrúla.
2) All eng lijt rjöst: Engrjing. Aaker fraa Efjor kallast stein-økker. Steinen rjöst og köyrd vekk. Bei smaaskogen for frodig, lijt det nok höggost vekk. Ja gamle tre og. Da er det eit sekkt arbeid aa dra samen kvisten aa kjöra han heim. Er det bare vinterfallen kvist bli det kosta samen lit donga rat-donga kvist-donga aa brent. Er det lite om arbeidshjelp, lijt bare raske ligg lart det rotnar samen. At aaska vart bruka lit faa etter slik rat-kenning har eg alder haurt. Dette arbeide fell om vaaren med det sommo ein er ferdig med vaaronna soa folk har det travelt. Aa kost samen stein i smaaengen kan kansje litt seg gjera somti. Men steinen i gamel smaaeng sett bra fast. No fer tida er eg redd for at det er fraa som har soa pöss arbeidshjelp at dem kan rj enga ordentleg. Dem sler no ikkje heller dessmeir: Vont aa sjoa! Men somme hell gamelskik ken. Det spörst om det steikare saaueleng kan snu poa dette.
3) Han far min som satt med ein bra gard, sa at det var bare ei roa for mosso-økker: Plöy det opp og bruk det lit aaker 2-3 aar, gjerne potetaaker eit aar först. Aa soa soa li grosfrö.

6008

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

2

3) Han far vår född 1844) Eg trur dette er den vanlege meining. Men somslags jord er sers lei: Mossen kjem att. Aa soa grasfrö ilag med korne var bruka delvis, men ikkje mykje for ein 60 aar sia. Men helst hos folk som ha eigedomen for seg sjöl. Der fleire gardar ha teigar om ein annan, var det sjölvsakt mykkes laust Fantest ikkje utgal (tjukk l.) og da vart slik myrjord öydelakt av den harde beitenga haust og vaar. No trur eg ikkje slikt finds lenger her i Vemma. Men det er ein annan sak at det enno finds gardbrukara som verken saar grasfrö eller bruka kunstgjössel. Men det er bare foa.

4) Jau det trur eg er urtrule gamelt. Al jorddyrking krevde mer eller mindre gröfting. Men rikkig eldgamelt aakerland var lakt poa tör-rabba der marka halla aat alle kantar. Var det blauthol imellom slikke rabbar, vart steinen velta dit. Slik teigeng kan eg minnast oa ha sett. I seinar tid vart slike steinröysar ofte flötta og jorda utgröfta, soa dyrka enga vart meir samanhengande. Saa har eg og i somme höve sett smaaeng jå til og med rikkig markaeng som ha vorre gröfta, men poa ein serskjilt moate: Smoa grunne gröfte, ikkje mer enn knapt halv-alna djup, ofte lett i lett over posse hallende halvmyr. Men da ble det fin engslaat med tjukt gras.

6008

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

5, Attme somarfjös var det jamt i gamle dagar (60-70 aar attende) nokko ein kal la for Vottoeng her i Hamna. Skog og röter var vekkrydd, aa di störste steinan Smoastein lakt i röjsa eller i gröfte som vart leke der det var mest blautlent. Men grasmarka var urödjod. Bere etter veitkast og rothol kunde det sletta ut litegran. Saa vart sammar frauen spred utover heile „Votto". Neråst somar fjöse var det allid frau nok av lamme" som rann froa fjöse og jeilan". Slikt kalla vi frate = sug. Ein stor og godt flite Votloeng, var jamgodt med anna dörka eng. Sommigonger bedre. Attme heimfjöse kunde det og finnast slik Votloeng. Men det er bortkome for mange aar sia. No er det fin klöveeng istaden. Men alle smoaenga vart frauå, kan eg ikkje minnast. Paa Setersstölen var det og jamnast bere Votloeng, som fik all seterfrauen. Nokkor sortering av frauen er eg ikkje sikker poa. Anna enn at Smalamökk var mest vanleg poa potetaaker. Ellest hür eg vanleg ekker laut varra utan fraue. Aakervidda var etter moaten stor i gamle dagar. Aa med den simple föringa vart det lite frau. Ho mor mi (fodd i 1853) fortalte at det i hennar barndom var vanleg att aakeren vart frauå sterkt eit aar, aa so ingenting det andre aare. Kor mange lass poa moale veit eg ikkje.

6) Fraue eng er all eng som har vorre under plog og bli frauå, och ikkje anna enn kvar

6008

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

6) aar det er aaker. Ja slik Vattoeng eg har nemnt er og grauöng. Höje froa slik grauöng kalla vi grauhöj, graufor.
7) At hūsa vart sett slik at vatne seig ūnna har visst varre vanleg, der lende var slik at ein ha nokko valg. Aa vett vatne frog hūs og ūthūs "ūtfor bakkan" var apsolutt nödvendigt. Men at det og var med tanke poa grauen er sikkert. Eg viser her til det eg att har sakt om "Vattoeng": Den feite haaenga i slike sig, vart slegge som etterslaatt ūtover hausten aa brūka til grisfor. Vi kalla det Gal=toe. "Sloa Gal=toe aat grisa". Reiner kring aaker som var sterkt grauā, kūnde og rekknast for graufor.
8) Aa kjör ūt grau poa enga, helst Vattoeng om hausten poa "Jaa=stubben" som det heiter, er gamel skjikk. Men beite vart da mest ubrūkele om hausten, heilt til förste frostnatta. Da kūnde kūa til nöd ta slikt beite og, noar ho vart sett i för. Först eg kan minnast var tre=greipa vanleg poa kvar gard. Aa före den tid, er det meg ein sikkert att det var einaste börnskapen noar dem lest=opp grau og likeeins noar dem spredd det ūtover. Soa var det "karkö" som var av berre tre aa likna mest poa ei haga=riv no tildags. All slik tre=börnskap laut arbedast av vaka björk: Björk som först var lakt i blöyta ūnder tak=drypp eller i bekken aa saa törka i aarevis poa eit loft eller törklem. Var det ordentleg "samen kommne" det vil sei

6008

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

godt snikra, kunde det hall lenge.
Varko var til aa brei ut frauen med
noar han först var kasta utover froa
frau-dongen. Aa brei møkk var berre
kvinfolkarbeid i gamle dagar. Ei god
snöskur om vaaren noar frauen er ut-
komen e jamgott me ei möykja brei-
sa di gamle. Al vinterfrau har varre
og er vrst no og kjøurt ut om vaaren og
kansje enda lakt i store dunga. Men
eg tur af det vanleg no er aa legg
lass for lass aa kast det utover etter
koart. Berar ellest mykji poa vere.
Bli det törr ver mit i møkkkjöringa lett
dem det heller ligg i dunga tart regne kjem.
At det no er 50 aar aa mer sea gaffler
aa møkkreiva av stoal, med treskaft
vart vanleg, er eg sikker poa. Om ein
gard fer finn dei knapt ei tregreip
idag. Kansji einast ei rokko av tre
som fjöse bli makka med. Gamel
vinterfrau helst etter smale, laut hek-
last godt för ein laste det poa sleaer
eller vogna. Aa enda var det hart-
nok arbei aa brei det soa fint
at det reint snaug inni marka.
Den eldgamle moaten aa kjör ut frauen
poa snö-före aa legg det i store donga
held seg kansji her og der enno. Men
det er meir arbeidsamt. For det förste
fyt det makkast opp hol for kvar donga
heilt nepp poa marka. Oa soa aa lak
det att. Med ei trillebor bli frauen froa
ein stor donge lakt utover i smoa.

6008

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

8) Ja soa er det Kvinnfolka som lyt
bri desse smoa dungan som er bare
eit par grep poa kvar plads. Men no
kjöre dem ut slike donga i vogn og bruka
greipa aa hivar det etter kvarl. Eller dem
har moderne jösselspreiara. Kvinnfolk
arbeid er det ikkje lenger tale om poa
aakern.

9) Aa slepp smoafea poa onga om vaa-
ren, var nok mykje vanleg i min
barndom. Forlöysa var vel aarsaken.
Men der ei mengd gardar ha teigar
om ein annan, var det liten nötte
li aa lett smoafea stoa inne aa lett
grannen sine lak beite. Om ein enkelt
mand var soa pass, at han pröva verne
om ein fin liesaadd teig! vart han
baade "kuta aa hessa" som dei sa.
Det var nokko som var mest haap-
laust, serleg om han var ein som
stod seg mindre godt. Eg minnest
mange slike historier, heilt ned til for
kanskje tjuge aar sia. Folk soag nok
at kart beiting, serleg om vaaren, var
skade. Men det var mangt som spela
inn. Kua kom og poa vaarbeite, noar
det kneip serleg om for. Men det var
vanleg aa slepp nauta beinost
aat smoaengen eller utmarken.
Naar det lei saa langt ein kunde foa
alle Kröttera aat utmarken, sa ein
at: "Dem ha vonna soa jelo". Det
vil sei: At det ikkje fantest krötter
poa fraaengen lenger.

6008
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

9) Aa sett kü og hest i tjor poa haust-beite i dörka eng, er mykkji brüka enno. Men i Klövereng er det mindre brüka. Eein kan regülere det. Det er den tid poa aare da küa mjölkar mest poa minst foring. Ellest er det mange no som let küa beinost poa sobra eller kültürbeite aa sett no poa baas. Det löner seg best for enga. Men ska ein snak om gamle dagar, soa var det ei haust-beiting uten moate. Naar küa slett ikkje fann mer ute, laut no endeleg settost poa baas. Men smoafee laut gaa ute soalenge det var ber mark. Skade for skog aa eng. Men skade for smoafee og. Serleg fik den arme geita fryse aa svelt mykkje.

10) Jau det er stort skifte i beitenga som og alt har sakt. Utskiftninga som no er halde poa alle fellesbrük med teigar om ein annar, er kanskje störste aarsaken. No har kvar gard si dörka jord og smoaenga og i di fleste höve, slik kvar for seg med ütgard omkring. Da bei det passa mer poa soa enga ikkje bei soa snaü-gnaga. Det löner seg doarleg. Sjölvsakt finds det enno bönder som er soa einsidig og sta, att dei ikkje vil legg om drifta. Men prisarne no driv dem tilvegs utruleg fort.

11) Ja naar ein flok kjyr ha goat i smoaengen eller poa ekron om haust,

6008

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

11) var det vanleg aa goa over det med ei möjka hark aa sloa det utover. Likeeins der hestan ha goat. I seinar tid er det gaffelen som bli bruka til slikt. Nokko anna reidskap enn harko som mest liknar poa ei hagareiv no, ha eg alder hauirt om. Harko ha ein 6–7 tinna. Desse var av tre det vil sei tinnan. Seinar – kansje for mer enn 70 aar sia vart det vanleg aa bruk heim-smidde jarn-tinna. Harko vart bare bruka i mökk- og jordarbeid. Gaffla eller mökjagreip av tre var og sikkert poa kvar gard. No vil eg helst tru, at slike tre-gaflar ikkje finds om ein goar gartales. I bruk har dei ialfald ikkje vorre poa mer enn 60 aar. Mökjaklubb har eg alder hauirt om. Men noar mökka var spreid og breid har det vorre vanleg aa kjör over enga med „Sloe." Berre eit breit tver-tre som ein spikra fast 5–6 gode björka-kosta 2–3 mtr. lang. Feste soa skaklan med sterke vidje band til hol i tverbreet. Kjaur soa av og til fleire gong over enga med denne björkakosten. Reint utrule kor fint frauen la seg da. Dette kalladt aa „Sloe" mökka. Trur dette er i bruk enno der „dem gjer" eg for med frauen.

12 I gamle dagar jekk alder kröttera ute. Til det var det for mykje udyr. Somar-fjös vart nok lakt dit, det kunde fraue Vollvong eller vanleg utmark. Slike kund i högsomarsleite bli satt i „greinnar."
4 greinnar festa poa fire sterke stolpar

6008

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

slik at det laga ein firkant. Naar vere
var godt, var dette finare for sauen.
Men sjölve fordelen med dette var at
ein kunde flött desse greinnan med
4-5 dagars millomrom. Ein lettvint
maate aa frau smaaenga paa. Slikt
var vanleg baade i somarfjösenga og
paa seteren. Vi har eit elgamalt bu-
stanamn, Greinnfarstuo paa Stolamo
i Vemma. Ein heng ikkje pöns paa kva
det kjem av. Eg kan minnast at somme
for=over heile seterstölen med saugrein.
Aa ha fleire somarfjös, og fil og med to
setre, heimsetra hür eg har varre vanleg.
Men det ligg nok over hundrede aar
attende. At somarfrau var det nok
vanleg aa kjör paa jaa=stubben om
hausten noar kvde var sett paa slaug.
Ein verna dermed enga for det harde
beite.
13 Jau nauit gjekk alder ute her i Vemma
etter kva eg veit. Altfor mange björne-
historiar til det. Geita var og i fjös.
Men sauen har eg alt fortalt om.
Sjölt denne greinnskjikken no ligg
minst 50 aar attende.
14 Eg hür eg alt har svara paa dette.
At frauen vart slege utover med ei vanleg
„Vark" noar grinnerne vart flötta eg sök-
ker paa. Di gamle tok vel vare paa frauen.
Eit gammelt ordtak: Det e loa frauå
ein ska bli mann.
15 Ein gamel skjikk eg har hauit for-
tall av riktig gamle folk: Dem slo

6008

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

15 Kol=smell for aa skrem udyr.
Dem fann seg ein flat stein, helst nokko stor, aa la ein brann fraa seterstua eller muren i seterstua, slik ellstaden kallast i Hemma. Naar brannen var mesta utbrent men enno bra varm, slo dem mit paa den glødande brannen med ein økshammar. Slage laut vera baade kraftigt aa velretta. Det moatte eit visst lag til aa faa det til aa smell riktig kraftigt. Slikt moatte gjerast i seinkvelden, helst etter det var møkkt aa gjerne fleire gonger. Ei raad var aa bera samen tør ved aa helst tør=eine aa laga eit stort baal, eller det var møkkt. Aa kaste vaat tørv i elden slik at det rauk sürt, lenge utover natta var og vanleg. Aa soo var det aa hauk aa skrik aa sloa i veggene med mykje stausar soa det small riktig godt. Eller rulle store steinar utfor bakken soa det gnistra. Alt dette var nok eldgamle raader som eg bere har hauirt snakk om. I seinare tid da det vart ei eller anna børsa i bygden var det halde for ei god raad aa skjøt eit eller fleire skott ut i møike hauskvelden for aa skremme bjørnen. Men aa ha sau i grinn noar natta var møik var det nok ingen som vaaga. Ellest er de truleg at seterbüra soav heller lett. Dem ha ånsvare for krøttera.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

16 Har ikkje hault at folk laag ute poa vakt attme greinnan. Men det er slett ikkje utrulig. Men nokko-slags vakt hus har eg alder hault om.
17 At jetarn fik ein godbit noar han ha haft inn krötlera var nok vanleg. For det vanlege var, at han laut fölge buskapen heile dagen, i all slags ver med bere ei jell skrepp med litegran sömmat. Noar han kom heim skulde han ha saltmat" slik som andre husets folk fik til nons" i 4-5 tida.
Ellest er jetarn aa hans kaar, eit kapittel for seg. Individuelt som mangt anna. Men ska tru om ein ikkje kan kall det eit halvt martyrium. Kleinast maten, kleinast klea, aa allmands tjenar.
18 Saufjös uten galv har eg sett. Men alder poa tjul. Men eg minnest eit slikt fjös der det var vanleg aa spa ut den övste torva aa soa skjera inn ny torv aa legg utover. Soa bytte i fen 2-3 dagar seinar. Slikt var kvinfolkarbeid. Jamvel i kubaasarne der det var berre jordgolv, laut det skjiftast torv. Spör om folk ha det lettvint?
19 Kve, Kru, Namn som ikkje eg trur har vorre bruka i Hemma. Men Trö Tröan er eit jengs namn. Eg skulde ha gifta meg med deg Randi", sa han Jo Brono. Men det e de sjer du, eg har einga trö"! Den vanlege tyding av orde var ei inn hegning, slik plassfolk

6008

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

ha, noar dem böksla seg ein jordflekk.
Men paa Stolsmo der 5 sömarfjös stoar
i ein krinds inni utmarken aa dem
lyt kjör fraven heim koar aat seg untekan ein mann som har jorda si lett
attme, der kalla dem denne fjössamlinga
for "Tröan"! Namne er sikkert gammelt.
Der kjem det nok av slike grennar eller
tröe. Namne Taie, teig er bruka baade
om dyrka aa udyrka mark. Teig slaatteteig eller akkerteig ja aa soa skogteig.
Stöe er ofto bruka i utmark der lande
ellest er bratt, men broatt goar over i
ei lita flate, stöe. „Marka der e sto: aatt"
aa utrule fin aa sloa". Stöl er eit ord som
er svært vanleg i Uemna, aa sikkert gammelt. Först aa fremst er det bruka om
fravenga kring seterhusa men alder om
sjölve setra. Seter er nemt som seter.
Men somme kor klein setra er, soa er
det ein „stöl" til aa tak opp fraven.
Der er gjérnost eit lite höyhus. Paa store
gardar der det var mer folkehjelp i
gamle dagar kunde seterstölen vera
plögd aa vyrdsla slik at det var
godt for. Eller det var berre Vollseng.
Tri store gardar i Vinje kallast Stölen.
Gamle gardar. Men det har nok vorre
seterbruk for det först. Men det underlege er at det paa andre sia av Söyaelva som renn ikkji langt froa Stölen
er eit par gamle husmandsplassar som 6008
kallast Stölveien. Eelva renn her over

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

flat lende, som no sjeldan er djupare enn at det goar an aa goa over no. Det ligg nere aa tru, at her var vegen poa Setra, seinare Stölen. Plassan ligg no utan hus og folk. Men det er berre di siste 20 aar. I sjölve Vemme har vi Vessestölan lett attme garden Vesse (skrivst Vetsö) For 60 aar sia var Vessestölan bere udyrka, doarleg smoaeng, med eit par husmandsplassar. Nö er de 5-6 fine smoa gardar.
Saa har vi Vollastölan. Eit godt stykkje ovafor den gamle storgarden Volla og lenger opp mot skog og fjell. Der er det og 3-4 rikleg fine Gardar, med ny veg.
Langt uti Röstkverve som höyrde det gamle Vemme til men no söknar til Vleim herad, er eit par smoa heimar eller smoa bruk som kallost Magerøystölen. Magerøye er ein gamel storgard. Endeleg Lenesstölan. Eit par fine smoabruk. Garden Lenes eit godt stykkje nedanfor.
20 Aa sett utgal (tjuk l) Kring seterstölen er gamelt. Om smoaenga allerd var inngjerd poa setern er eg ikkje sikker poa. Men det er truleg det var i gamle dagar. Om det goar attende med stölsslaatten? Eit sörgeleg Kapitel. Seterhusa dett ned og høyburen seig samen. Enga veks full poa kjerr aa björk eller sauen som no goar fritt omkring. Kan gnaga det taale reint for smoa björk. Slik arbeidsløna no er, er det

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

20 ikkje snakk om aa driv paa gammel-moaten. Folk lagar seg kulturbeite. Det er baade lettvintar og dobbelt lönnende. Ellest er det vanleg aa driv heimjorda slik, at ho gjev mangedubelt. Men dan som er gamel, kjenner det mest som eit saar at alt det di gamle strevar med, bli lakt öde.

21 Aa fraa med tang, lyt helst bli feinar som ligg tett attmed sjöen. Det trur eg ellest er aoleks no. Ask bli vist bruka atti fraaen, enno atti vanleg fraa. Den tid det var mest ümmule for fiskarn aa bli av med Silda, aa la ho opp i store bingar kring naustveggar, eller skyta paa sjöen, da var det mange som tok ho til fraa. Silda var det ikkje betaling for. Fiskarn var glad, folk tok ho. Van far kjaur heim mykkje sild aa kasta ütover ekron aa fraaenga. Kor mykkje gagn det var i det, veit eg ikkje! Maasen var lei til aa plukka ho opp igjen. Men dette ligg no snart 70 aar attende. Nö bli smoasilda nötta paa annan og likar moate.

/

Etterskrif: De spör om eg veit eit eller anna om eng kultur som ikkje kjem med paa spörjelista. Jau eina ting: I smoaengjen var det vore vanleg aa sloa annakvart aar. Det gjall aa ha soapas stor voll av smoaeng, at ein

6008

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

kunde legg att ein teig, aa sloa den andre, annakvart aar. Attstö-eng. Slik attstöeng vart helst brúka som vaar-beite for kröttera. Ein fekk mer for av all eng, noar ein ikkje gnog aa slo, kvart aar. Men "sto det att" mer end eit aar, vart graset mer blanda med stift fjordgras og daarlegare. Saa var det Stakkslaat, som helst var brúka i "langmarken", det vil sei langt heimafraa. Kansje stakklaat var helst brúka av húsmenn og folk som ha lita raa. Men gardbrúkara brúka og stakk-slaat. Eng i fjelle kan vera god, med serskjilt fint og saftigt gras. Men det er vanskeleg aa frakte tömmer dit, aa byggj höjbú. Slik slaat ligg ofto langt ovafor skoggrendsa. Der det er vindle om bruk-bar stein, har det og vorre bygd ~~bygd~~ steinbúe, med törvtak. Men aa sett ein höjstakk er og ein viss konst. Ein lyt finne ein nokkorlunde törr plass aa sett stakkstonga. Stonga lyt helst vera av gran eller furu og avbarka. Fire eller fem mtr. lang. Stonga moa settast godt fast i jorda og driast fast med stein. Saa lyt det helst varra 3 – 4 flate stein-hyllo lakt kring stonga. Saa eit tjukt lag med björkkorst. Höje lyt kjemmast fint og fast aa leggast lagvis rundt stonga. For aa laga ein stakk moa ein vera to. Höjlassa moa först vera samla kring stonga. Aa höje er kjemma fint, noar det er lakt paa losse. Det gjell om aa lak kvar kjem mo fint for seg, saa ein ikkje reiv det sunt.

6008

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Eer det mykji höj som ska i stakken og stonga er stor nok, lyt ein legg höje utrule vidt utover, men alder utom korssan som er lakt unner. Men paa förste meteren eller mer, ska ein legg stakken ut saa han bli utrule mykji större i omfang, hell neamme jorda. Denne vidda lyt ein saa pröv aa hell to tri mtr. oppover. Da ska ein legg inn slik smaat om send saa det bli smalar og smalar. Men ikkje for fort. Ein höjstak ska ligne paa eit egg i skapelon. Eit kvinnfolk lauf vera med aa „trö" stakken. Laut begjynne heilt fraa bakken. Hall i stonga med eine handa og trö reent, reent. Pass paa soa höje festa seg godt kring stonga, soa det ikkje vart ope=rom. Gjerne tak aa bryn eine enden av ei höjkjem kring stonga. Skulde alder trö i ytterkant av stakken. Naar ein kom til tops av stonga, soa det var att ei halvalen eller mindre, vart det lakt ei reumskoren stor torv paa toppen med hol i, til aa tre nepaa stonga. Somme bruka og ei rikkig stor never tredd paa stonga under torva. All höje laut rakost samen og kjemmast fint for aa leggast paa toppen under torva. Mannsfolkarbeide kallast aa „kost stakk" Kvinnfolkarbeide: Aa trö-stakk. Ein laut ha eit taug aa sloa kring stongenden for aa fir seg ned. Han som stoar nede

6008
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

foar da halde i eine enden poa
lauge. Ja slik bala folk för. Kanskje det
enno finds folk som held poa d. sled
slikt arbeid. Helst folk som er sjöl
berga med arbeidshjelp. Eg minnes
ein somar her — 1924. Vi ha 12 slike
stakka. Ikkje akurat soa stor. Men
likevel eit drjugt arbeid, attpaa allan-
nan engslaat. Men retno finds her ikkje
folk lenger, som kan kö eller kost ein
skjikkeleg höjstakk. Her og der stoar
enno ei halvrotta stakkslong, poa
skjeive. Men om ein 50 aar finds
knapt ein som kan pek paa eit
vanleg stakkslett.
Om Ufuslaat vitnar enno alle gamle
höjbuer, men eller mindre faldeferdig.
Sommetidbli gamle höjbuer, bli bruka
til byggeing av hytter. Fleste höjbuer
er bygd av feit fjelltömmer som held seg
lenge.

Ja dette skjema har legge avglömt
lenge. Saa De foar undskjylde. Eg
har vorre sjuk iblandt soa alt slikt
arbeid bli skuva unna. Ellest lyt
eg aa be om undskjyldning for skri-
vemoaten. Eg er gamel aa har alder
naft ein dags undervisning sia eg
kom ut av folkeskulen i 1890. Saa bli
det deretter. Men eg er glad for kva
eg kan foa skrev opp. Vonar eg der-
med er med aa berge eit eller anna
for ettertida. Guri Lomundal

9-4.51 Vossli brevhus

6008

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

S. Tr
Vinje

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR. NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDØY

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Karet hekk på stonga bak ryggen åt den som bar (drog). Ein liten mothake på stonga gjorde at handtaket på bøtta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampla over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverike. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det ?

Heilt ukjendt her

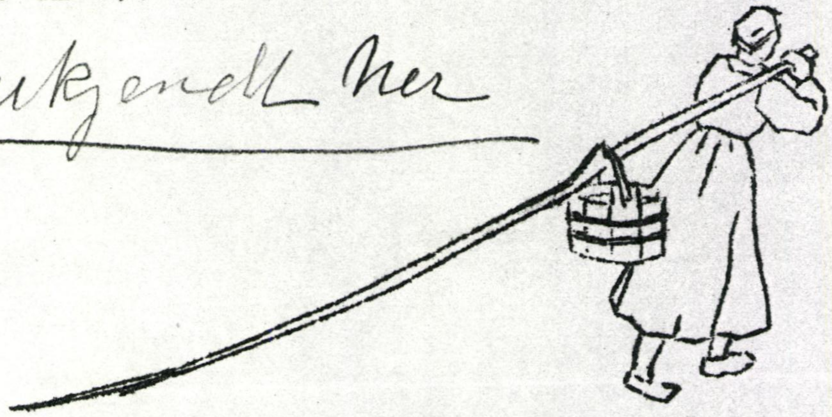

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel ?

Har ein bruka kumøkk til brensel ?

Kanhende fiskbein bli brent i sjødistrikta. Men eg har alder sett det, eller haurt om det.
Nei Kumök som brendsel har eg alder haurt om.

Vassli 9 april 57
Aguri Lomundal

6009 10
6010